

צוואה הדדית - התחייבות לבן הזוג גם לאחר המוות

מאת: עו"ד רות דיין וולפנר

כות על ההסדר שנקבע עם בן הזוג השני, מדובר בצוואה רגילה לכל דבר ועניין.

ממה יש להיזהר לפני עריכת צוואה שכזאת, שכן היכולת לשנותה בעתיד מוגבלת?

בניגוד לכלל הידוע בדיני ירושה, לפיו אין להגביל את יכולתו של מוריש לשנות צוואה שערך, במקרה של צוואות הדדיות החוק מגן על אינטרס ההסתמכות של בני הזוג וקובע הגבלות על היכולת לשנות את הצוואה ההדדית. כלומר, יש לקחת בחשבון שעריכת צוואה הדדית יכולה להיות בלתי הדירה, גם אם חל שינוי ביחס של אחד הזוכים אל בן הזוג שנותר בחיים, או אם חלו שינויים אחרים.

האם כשום פנים ואופן לא ניתן לשנות צוואה הדדית לאחר פטירת אחד מבני הזוג?

בשנת 2005 נערך תיקון לחוק הירושה העוֹסק בצוואות הדדיות, ולכן חשוב מאוד לבדוק האם הצוואה ההדדית שבה מדובר נערכה לפני שנת 2005 או אחריה. אם מדובר בצוואה הדדית שנערכה לאחר שנת 2005 ואחד מבני הזוג כבר הלך לעולמו, החוק מבחין בין מקרה בו כבר חולק העיזבון ליורשים לבין מקרה בו טרם חולק העיזבון ליורשים. אם העיזבון כבר חולק, יהא על בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את הצוואה ההדדית להשיב לעיזבון את כל מה שירש על פיה.

איך בכל זאת ניתן לתקוף צוואה הדדית?

גם אם מדובר בצוואה הדדית אשר נערכה מתוך הסתמכות הדדית של בני הזוג, עדיין ניתן לתקוף אותה על פי כל אחת מהעילות הרגילות שקבועות בחוק הירושה, והעיקריות שבהן: היעדר כשרות לצוות, אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית, וכן נטילת חלק בעריכת הצוואה. יחד עם זאת, במקרה של צוואה הדדית העילה של נטילת חלק בעריכת הצוואה לא תחול ביחס לבן הזוג השני, שכן במקרה של צוואה הדדית אין כל פסול במעורבות בן הזוג בעריכת הצוואה.

מה קורה כאשר יש אי הסכמה בין בני הזוג לגבי תוכן הצוואה?

כאשר בני הזוג לא מסכימים על תוכן של צוואה הדדית, תמיד פתוחה בפני כל אחד מהם האפשרות לערוך צוואה משל עצמו, לפי ראות עיניו ורצונו החופשי.

ל ידוע הוא, שכל אדם רשאי ויכול לקבוע בצוואתו מה ייעשה ברכושו לאחר מותו, ולשנותה בכל עת שיחפוץ, כאשר רק הצוואה האחרונה תקפה. בני זוג רבים נוטים לערוך צוואה הדדית, במסגרתה הם מתחייבים להוריש זה לזו את רכושם, אולם הם לא תמיד יודעים כי במקרה כזה הם מבטלים את יכולתם לנסח צוואה עתידית, לאחר מותו של אחד מהם, ולשנותה.

על פי רוב, צוואה הדדית נכתבת כאשר בני הזוג רוצים שעם פטירת אחד מהם, בן הזוג האחר יהיה רשאי לעשות ברכוש המשותף רק את מה שהוסכם ביניהם, ולא לסטות מהצוואה שערכו יחד על ידי עריכתה של צוואה מאוחרת שתשנה את מה שנכתב בצוואה ההדדית ובכך תנשל חלק מהיורשים שהוסכמו על ידי בני הזוג בהיות שניהם בחיים.

צוואה הדדית יכולה להיערך בשתי דרכים - כאשר בני הזוג חתומים על אותה צוואה, או כאשר הם עורכים שתי צוואות זהות באותו הזמן ובאותו נוסח. כך או כך, מדובר למעשה בסוג של הסכם המחייב את שניהם ומונע מהם לשנות את הצוואה בעתיד.

נהוג כי בצוואה הדדית קובעים בני הזוג הוראה האוסרת עליהם לשנות, לבטל או לערוך צוואה אחרת. ואם תיערך על ידי אחד מהם צוואה אחרת במועד מאוחר יותר, לא יהיה לה כל תוקף מאוחר יותר.

למרות זאת, חוק הירושה מתיר לבן הזוג - כל עוד בן הזוג השני בחיים - לבטל או לשנות את צוואתו ההדדית. על מנת לעשות זאת, על בן הזוג המעוניין בשינוי הצוואה להודיע על כך בכתב לצד השני, ולאפשר לו לערוך בעצמו צוואה מחודשת, אם יחפוץ בכך. בכל מקרה, ואת זה כדאי להדגיש, לאחר פטירת אחד מבני הזוג פוקעת הזכות לבטל את הצוואה ההדדית.

מה ההבדל בין צוואה הדדית לבין שתי צוואות שונות של בני הזוג?

צוואה הדדית היא פרי החלטה משותפת של שניהם, ונעשית מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על ההסדרים שקבע בן הזוג השני ולהיפך. לעומת זאת, כאשר כל אחד מבני הזוג בוחר לערוך צוואה ולהוריש את רכושו ללא כל הסתמ-